

TRABALLO FIN DE MASTER

Mestrado universitario

“Intervención multidisciplinar na diversidade en contextos educativos”

M. Pino Díaz Pereira. Coordinadora traballo fin de mestrado

Aprobado en Xunta de Centro

09/03/2023

Centro certificado
FIDES AUDIT

Facultade de
Educación e Traballo Social

Universidade de Vigo

Centro certificado
FIDES-AUDIT

GUÍA DIDÁCTICA DO TRABALLO FIN DE MASTER

**MESTRADO UNIVERSITARIO
“INTERVENCIÓN MULTIDISCIPLINAR NA
DIVERSIDADE EN CONTEXTOS EDUCATIVOS”¹**

M. PINO DÍAZ PEREIRA

**Coordinadora Traballo Fin de Master
Facultade de Educación e Traballo Social.
Campus Universitario das Lagoas. 32004 Ourense
Tlfno- 988387187
pinod@uvigo.es**

**CAMPUS DE OURENSE
FACULTADE DE EDUCACIÓN E TRABALLO SOCIAL**

---

¹ Ao amparo da Normativa para a realización do Traballo de Fin de Máster da Universidade de Vigo (aprobada no Consello de Goberno o 15 de xuño de 2016 e modificado o 13 de novembro de 2018 e o 31 de outubro de 2022).

Centro certificado
FIDES-AUDIT

ÍNDICE

REQUISITOS XERAIS E COMPETENCIAS

O TEMA DO T.F.M

O ENFOQUE DO T.F.M

TIPOLOXÍAS E ESTRUCTURA ORIENTATIVA DO T.F.M.

Opción profesionalizante

Opción investigación empírica

Opción investigación teórica

O FORMATO DO TFM

PROCEDEMENTO PRESENTACIÓN, DEFENSA E REVISIÓN DO TFM

A AVALIACIÓN DO TFM

EXPOSICIÓN E DEFENSA PÚBLICA DO T.F.M OUTROS

ASPECTOS

ANEXOS

A presente guía didáctica desenvólvese ao amparo da Normativa para a realización do Traballo de Fin de Máster da Universidade de Vigo (aprobada no Consello de Goberno o 15 de xuño de 2016 e modificado o 13 de novembro de 2018 e o 31 de outubro de 2022). Todos os aspectos non regulados nesta guía rexeranse para a súa resolución na normativa previamente citada.

1. REQUISITOS XERAIS E COMPETENCIAS

Os TFM serán orixinais, e permitirán demostrar o dominio que o/a estudante posúa sobre o tema ou problema proposto. Recordámosvos que as competencias básicas que deben alcanzarse nesta materia son as seguintes:

- Capacidade de integrar os contidos formativos e a adquisición de competencias vinculadas ao Máster.
- Adquirir instrumentos conceptuais e metodolóxicos que faciliten a análise e a reflexión sobre as prácticas profesionais relacionadas co tratamento da diversidade, en especial daquelas que posúan un alto grao de innovación.
- Utilizar as novas tecnoloxías en contextos de investigación.
- Planificar e organizar traballos tutelados, coa capacidade de buscar e analizar información procedente de diferentes fontes, obter e analizar datos, e elaborar con corrección un informe.
- Realizar estudos sistemáticos, sobre todo relacionados coa mellora de prácticas educativas relacionadas coa diversidade
- Ser capaz de defender oralmente o traballo Fin de Máster con claridade e organización.

2. O TEMA DO TFM

O tema do TFM poderá estar relacionado, pero non necesariamente, con algún problema identificado no contexto institucional no que foi realizado o Practicum. Neste sentido, a utilidade do traballo será un criterio a considerar na avaliación do TFM.

3. O ENFOQUE DO TFM

O enfoque desde o que se aborda o problema pode ser diverso e ter diferentes obxectivos; por exemplo:

- Avaliación dalgún aspecto profesional do Servizo ou Institución onde se realizaron as prácticas.
- Deseño/avaliación dun programa de intervención, suficientemente detallado como para poder ser aplicado. Deberá ter en conta a perspectiva da diversidade abordada no Mestrado.
- Aplicación e avaliación dun programa de intervención.
- Estudo de casos
- Perfís profesionais
- Outros

4. A ESTRUTURA DO TFM

- O alumnado pode elixir entre tres posibilidades á hora de enfocar e estruturar o TFM: a opción profesionalizante; a opción de investigación empírica; e a opción de investigación teórica.

Opción profesionalizante (programas e/ou recursos)

Trátase de desenvolver unha proposta de actuación educativa ou socioeducativa nun contexto específico, a partir do estudo diagnóstico desa realidade. Esta modalidade debe incluír o deseño e/ou implementación e avaliación dun proxecto (ou recursos/materiais) nun ambiente profesional ou o desenvolvemento e avaliación dun proxecto ou recurso xa existentes. É importante lembrar que este tipo de orientación inclúe obrigatoriamente algún tipo de investigación empírica, coa que se apoia ben o deseño (e/ou implementación) dun programa/recurso, ben a súa avaliación. Non se considera TFM un simple deseño de programas ou materiais.

Guión orientativo.

Introdución. Presentación do documento, os seus obxectivos/ xustificación da elección, interese persoal ou académico do tema, comentar a estrutura e contidos do traballo e outras cuestións.

1. Marco teórico e estado da cuestión. Buscar documentación sobre o tema que xustifique o seu interese. Localizar e analizar brevemente outros programas/recursos xa implantados, así como algúns estudos e investigacións relacionados co tema. Toda esta información é un paso previo e afectará ao deseño/implementación/avaliación do programa ou recurso obxecto do TFM.

2. Análise do contexto Realizar unha análise de necesidades aportando os resultados sobre a avaliación diagnóstica da situación. Para iso, será necesario recoller datos e analízalos, presentar os resultados e describilos. No caso en que o programa non se aplique, esta parte do traballo será a única na que se desenvolverá o estudo empírico, polo que debe ser amplo e exhaustivo.

3. Proposta de intervención (a partir do estado da cuestión e da análise do contexto):

3.1. Obxectivos xerais e específicos

3.2. Metodoloxía

3.3. Actividades (descrición do seu tipo, con algunha exemplificación; as actividades detalladas deben ir en anexo)

3.4. Recursos (humanos, materiais, ...)

3.5. Cronograma

3.6. Plan e instrumentos de avaliación

4. Resultados da avaliación do programa (no caso de ter aplicado a intervención), coa recollida e análise dos datos correspondentes, ou fortalezas/beneficios previstos do programa (de non terse aplicado). A avaliación pode ser de diverso tipo: dos resultados nos usuarios, do grao de satisfacción, ou do propio programa como proposta.

5. Conclusións (se procede)

6. Propostas de mellora (tendo en conta os resultados da avaliación si se aplicou, ou simplemente como se pode mellorar a proposta no caso en que non se aplicase)

7. Reflexións finais (dificultades atopadas no traballo, competencias adquiridas en relación ao título e outras consideracións de interese)

Referencias bibliográficas

Anexos (de ser o caso)

Centro certificado
FIDES-AUDIT

Opción de investigación empírica (cuantitativa ou cualitativa)

Proposta de investigación sobre un campo concreto. Responde a unha iniciativa que inclúe un marco teórico, unha hipótese e/ou obxectivos de investigación, cunha parte empírica cos seus resultados, discusión e conclusións. Esta modalidade debería incluír metodoloxías e técnicas básicas de investigación (tipoloxía de investigación, selección e uso de instrumentos/ ferramentas para capturar información, así como a análise e interpretación dos datos).

Guión orientativo.

Introdución. Presentación do documento, os seus obxectivos/ xustificación da elección, interese persoal ou académico do tema, comentar a estrutura e contidos do traballo e outras cuestións.

1. Marco teórico e estado da cuestión. Revisión de bibliografía, estudos e investigacións sobre o tema.
  2. Obxectivos (e hipóteses, se procede)
  3. Metodoloxía e deseño de investigación (indicar e xustificar e/ou argumentar de que tipo de investigación se trata)
    - 3.1. Participantes (ou mostra)
    - 3.2. Instrumentos de recollida de datos/información
    - 3.3. Procedemento (pasos seguidos para a obtención/recollida dos datos)
    - 3.4. Análise de datos (procedemento e tipo de análises)
  4. Resultados Presentación sistemática da información (pódense incluír táboas, esquemas, figuras, debuxos, ...) e descrición desta.
  5. Conclusións
  6. Reflexións finais (dificultades atopadas no traballo, competencias adquiridas en relación ao título e outras consideracións de interese)
- Referencias bibliográficas
- Anexos (de ser o caso)

Centro certificado
FIDES-AUDIT

Opción de investigación teórica

Afondamento sobre un concepto teórico específico ou temática de interese para o título. É un estudo teórico que implica unha análise conceptual comparativa ou crítica, como base para discusión ou presentación sobre un tema en profundidade. Esta opción debe incluír unha ampla revisión bibliográfica sobre o tema de estudo e debate en relación aos referenciais teóricos explícitos e coñecementos dispoñibles. Inclúense dentro desta orientación a investigación histórica, a investigación documental, a investigación comparada, etc.

Guión orientativo.

Introdución. Presentación do documento, o tema de estudo, os seus obxectivos/ xustificación da elección, interese persoal ou académico do tema, comentar a estrutura e contidos do traballo e outras cuestións.

1. Presentación do tema de estudo e propósito/obxectivo da investigación.
2. Marco teórico e estado da cuestión. Revisión de bibliografía, estudos e investigacións sobre o tema.
3. Organización e análise da información. Argumentación crítica.
4. Conclusións
5. Reflexións finais (dificultades atopadas no traballo, competencias adquiridas en relación ao título e outras consideracións de interese).

Referencias bibliográficas

Anexos (de ser o caso)

5. FORMATO DO TFM.

- Idioma: galego, castelán ou inglés.
- Extensión ao redor de 80.000 caracteres (excluíndo espazos). Non se inclúe nesta extensión a portada, índice, resumo, referencias bibliográficas e anexos.
- Debe evitarse incorporar como anexos información que non sexa substancial para o traballo, limitándose a aqueles que poidan resultar estritamente necesarios.
- Espazo interlineal 1,5; marxe 2,5 superior e inferior e 3,3 (na marxe de encadernado) e 3 no exterior; fonte 12 (Arial, Times New Roman ou similar) para os títulos principais do corpo do TFG empregar maiúscula e negriña, subtítulos de 1º nivel en negriña e cursiva para o 3º nivel (con numeración arábica); citas textuais, táboas, figuras, ... tamaño inferior. Utilizar sangría, de 1,25, para a primeira liña ao iniciar o parágrafo ordinario ou se se escolle o estilo de paragrafo moderno empregar espazado posterior de
- Resumo, máximo 200 palabras en galego, español e inglés.
- Palabras chave, nos respectivos idiomas (entre 3-6).
- A portada debe incluír: (1) Logotipos da Universidade, da Facultade e do Mestrado. (2) Nome do Mestrado. (3) Nome da alumna ou alumno. (4) Nome da titora ou titor. (5) Lugar, mes e ano da súa defensa.
- O TFM incluír un índice indicando o número de páxina. Tamén o corpo do traballo debe ser debidamente paxinado.
- Os símbolos, siglas ou nomenclaturas deberán indicarse por extenso a 1ª vez coa abreviatura entre paréntese ou incluír un índice destes, aínda que estean normalizados.
- As táboas, figuras, debuxos,..., de existiren, contarán con títulos e serán citadas no corpo do texto ademais e, de ser necesario, levarán pés explicativos.
- As notas a pé de páxina, de existiren, numeraranse consecutivamente. As referencias bibliográficas non se aceptan como notas a pé de páxina.
- Referencias bibliográficas, ó final do TFM, incluíranse nunha listaxe todas as obras que se mencionaron na memoria do TFM. Presentaranse por orde alfabética, referenciadas segundo a normativa APA ou outra normativa estandarizada. Tódalas citas bibliográficas (textuais ou non) que se inclúan no texto do traballo deben ter a súa correspondencia nas "Referencias bibliográficas", sen incluír ningunha que non fose citada no corpo do TFM.
- Os anexos que inclúan información complementaria, de existiren, irán á parte ao final do TFM (non formarán parte do corpo do traballo), preferentemente numerados.

6. PROCEDIMENTO PRESENTACIÓN, DEFENSA E REVISIÓN DO TFM

Aspectos a ter en conta polos-as implicados-as:

a) Titor/a

No caso de presentarse o alumno-a e dentro do prazo establecido (ver información facilitada pola coordinación na Web do Mestrado e en FAITIC):

“Emitir informe de conformidade” na secretaria virtual.

b) Alumnado (ver a información facilitada en Faitic na materia do TFM)

- A partir do momento en que o titor-a faga o informe favorable na Secretaría virtual, e dentro do prazo establecido, o alumno-a entrará na súa secretaria virtual e marcará a materia en “TFM matriculado” para cubrir tódolos datos a partir de “Ir a solicitude de defensa”.
- Subir a súa secretaria virtual o arquivo dixital do TFM en pdf, que non poderá superar o peso de 4 MB .
- Entregar, ademais, o seu TFM de xeito dixital en Faitic, nun único arquivo pdf, neste caso a través do apartado "Exercicios". Antes de subir a internet este ficheiro debe nomearse do seguinte modo:

1º   apelido_2º   apelido_Nome_TFMDIVERSIDADE
Exemplo: Suarez_Cid_Nuria_TFMDIVERSIDADE

- Presentación e defensa ante o tribunal na data establecida.

c) Tribunal

- Cumprimentar a documentación requirida no desenvolvemento do proceso (tanto en soporte papel coma dixital).
- Avaliar ao alumnado en base ás esixencias establecidas para os TFM.
- No caso do/a secretario-a (por delegación do presidente/a):
  - Comprobar na secretaria virtual, nos días anteriores a presentación, o listado de alumnos/as e a disponibilidad das actas individualizadas, de ser o caso, comunicar a secretaria de posgrao/coordinación de TFM as incidencias.
  - Custodiar durante o proceso a documentación.
  - Cumprimentar a rúbrica de cualificación do tribunal (Anexo I), de cada alumno-a, e entregalas na secretaria de estudantes de posgrao.
  - Entregarlle copia impresa/dixital a coordinación de TFM da relación de estudantado presentado coas súas cualificacións e demais información (Anexo II), para que a suba a Faitic a materia do TFM.
  - Cumprimentar, imprimir, asinar as Actas individualizadas do estudantado e entregalas, como máximo no prazo de 2 días, na secretaria de estudantes de posgrao
  - Respecto a entrega de documentos na secretaria debe lembrarse que se ten que aportar cada Acta individualizada acompañada coa respectiva rúbrica que motiva a cualificación.

SOBRE A REVISIÓN DO TFM

Calquera dos membros do tribunal poderá facer a revisión do TFM.

Na data e hora establecida o/a alumno/a poderá acudir a revisión da cualificación outorgada ao seu TFM e solicitar un comprobante da revisión (no caso de que decida reclamar ante o tribunal deberá axuntar a copia).

Trala revisión, o alumnado desconforme coa cualificación poderá presentar escrito na Secretaria de Posgrao unha reclamación dirixida á-aos Presidenta-e do tribunal correspondente (indicando nome e apelidos da-o Presidenta-e e nome do mestrado), no prazo de 2 días hábiles, indicando na solicitude, de forma expresa e motivada, os aspectos concretos do TFM que fundamentan a discrepancia coa cualificación

Centro certificado
FIDES-AUDIT

outorgada. O Tribunal avaliador resolverá motivadamente no prazo de 10 días hábiles en período lectivo e entregará o documento coa resposta ao persoal de Apoio a Centros para que o remita ao-á alumno-a correspondente.

Trala reclamación da cualificación ante o tribunal correspondente, o/a estudante que estivese desconforme coa decisión do tribunal pode, nun prazo de quince días naturais solicitar, a revisión da proba a través do Centro, presentándoa na Secretaria de Estudantes.

NO CASO DE NON SUPERAR O TFM NA 1ª EDICIÓN OU POSTERIORES TANTO O TITOR-A COMA O ALUMNO-A DEBERÁN VOLVER REALIZAR TODO O PROCESO PARA XERAR UNHA NOVA SOLICITUDE.

7. A AVALIACIÓN DO TFM

A avaliación do TFM realizarase en primeira instancia pola titora ou titor académico, que dará “o seu visto e praxe”, para proceder á súa defensa pública oral ante un tribunal constituído por tres profesores/as do Máster.

O tribunal emitirá unha puntuación entre 0-10 puntos tendo en conta os criterios reflectidos na seguinte rúbrica de avaliación:

CRITERIOS		En tódolos casos colocar a puntuación numérica correspondente según cumplimiento del criterio			
		Suspense	Suficiente	Notable	Sobresaiete
		0 - 4,9	5 - 6,9	7 - 8,9	9-10
Traballo escrito (ata 7 puntos)	Presenta unha estrutura coherente, unha redacción apropiada e corrección lingüística. Atópase un desenvolvemento lóxico e unidade discursiva dentro de cada apartado.				
	O tema/tópico obxecto de estudo está adecuadamente xustificado e enmarcado no contexto da titulación				
	A fundamentación teórica delimita os tópicos implicados no problema e identifica o estado da cuestión.				
	Os obxectivos son coherentes co tema/problema. O método deseñado é axeitado (instrumentos, análise de datos)				
	A presentación, descrición, ilustración e interpretación dos resultados é coherente, comprensible e está orientada a consecución dos obxectivos.				
	A información dos autores/as está citada e referenciada seguindo normas APA.				
	As conclusións e discusión son coherentes cos obxectivos/preguntas de investigación/hipótese e cos resultados obtidos				
Presentación oral (ata 3)	Os contidos presentados reflexan a importancia de cada parte e están ben organizados.				
	A exposición é clara, cunha linguaxe apropiada e un emprego axeitado dos recursos de apoio empregados.				
	Responde axeitadamente ás cuestións formuladas polos membros da comisión de avaliación.				
Puntuación total Σ de puntuacións en cada criterio					

Centro certificado
FIDES-AUDIT

8. EXPOSICIÓN E DEFENSA PÚBLICA DO TFM

A exposición e defensa pública terá unha duración aproximada de 15 minutos. Os criterios que serán tidos en conta na avaliación son os reflectidos na rúbrica do punto 7: Os contidos presentados reflexan a importancia de cada parte e están ben organizados; A exposición é clara, cunha linguaxe apropiada e un emprego axeitado dos recursos de apoio empregados.

9. OUTROS ASPECTOS

Cabe resaltar que os TIPOS DE TRABALLO incluídos nas “Orientacións para o Traballo Fin de Master” teñen un carácter orientativo. Poden considerarse positivas outras variantes sempre que sexan coherentes e pertinentes ao problema que se analiza.

Recordar que o “Afondamento sobre un concepto teórico específico de interese para ou Título” é considerada unha orientación adecuada incluída na opción de investigación teórica.

Cada estudante ten dereito ao recoñecemento da autoría do traballo de fin de máster elaborado e á protección da súa propiedade intelectual. A titularidade dos dereitos derivados pode compartirse coas persoas titoras, coas cotitoras e coas entidades públicas ou privadas ás que pertencen, nos termos e condicións previstas na lexislación vixente. A persoa titular dos dereitos poderá autorizar a difusión do seu traballo no repositorio institucional da UVigo; debendo, no caso de varias persoas titulares, todas elas estar de acordo na dita autorización.

A presente guía didáctica tomarase como referencia a partir do curso académico 2023-2024.

Centro certificado
FIDES-AUDIT

ANEXO I- CUALIFICACIÓN DO TFM POLO TRIBUNAL

CURSO ACADÉMICO:.....

ALUMNA/O:.....

MEMBROS DO TRIBUNAL:

Presidenta/e: .....

Secretaria/o:.....

Vogal:.....

CRITERIOS		En tódolos casos colocar a puntuación numérica correspondente según cumplimiento del criterio			
		Suspense	Suficiente	Notable	Sobresaliente
		0 - 4,9	5 - 6,9	7 - 8,9	9-10
Traballo escrito (ata 7 puntos)	Presenta unha estrutura coherente, unha redacción apropiada e corrección lingüística. Atópase un desenvolvemento lóxico e unidade discursiva dentro de cada apartado.				
	O tema/tópico obxecto de estudo está adecuadamente xustificado e enmarcado no contexto da titulación				
	A fundamentación teórica delimita os tópicos implicados no problema e identifica o estado da cuestión.				
	Os obxectivos son coherentes co tema/problema. O método deseñado é axeitado (instrumentos, análise de datos)				
	A presentación, descrición, ilustración e interpretación dos resultados é coherente, comprensible e está orientada a consecución dos obxectivos.				
	A información dos autores/as está citada e referenciada seguindo normas APA.				
	As conclusións e discusión son coherentes cos obxectivos/preguntas de investigación/hipótese e cos resultados obtidos				
Presentación oral (ata 3)	Os contidos presentados reflexan a importancia de cada parte e están ben organizados.				
	A exposición é clara, cunha linguaxe apropiada e un emprego axeitado dos recursos de apoio empregados.				
	Responde axeitadamente ás cuestións formuladas polos membros da comisión de avaliación.				
Puntuación total Σ de puntuacións en cada criterio					

Centro certificado
FIDES-AUDIT

ANEXO III

COMPROBANTE DE REVISIÓN DA CUALIFICACIÓN DO TFM

(baixo petición do-a alumno/a)

CURSO ACADÉMICO:.....

TITULACIÓN:.....

CONVOCATORIA: Xuño   Xullo   Extraordinaria

MEMBRO/S DO TRIBUNAL QUE FIXO A REVISIÓN:.....

Lugar, data e hora da revisión:.....

Apelidos e nome	Sinatura e DNI alumno-a	Sinatura profesor-a
OBSERVACIÓNS:		

Facultade de
Ciencias da Educación
Universidade de Vigo

Área de Calidade

Centro certificado
FIDES AUDIT